

DWARS visie op onderwijs

Zoals vastgelegd in het beleidsplan 2010 is DWARS begonnen met het werken aan een brede visie op onderwijs. Eerst hebben we nagedacht over wat DWARS in het algemeen wil met onderwijs:

- Ontplooien: alle leerlingen, scholieren en studenten moeten zich maximaal kunnen ontplooien.
- Weerbaar maken: alle leerlingen, scholieren en studenten moeten weerbaar gemaakt worden en op deze manier een plaats in de maatschappij kunnen vinden.
- Kennis en vaardigheden meegeven: alle leerlingen, scholieren en studenten moeten kennis en vaardigheden meekrijgen om in de maatschappij te kunnen functioneren.

Met deze punten als achterliggende gedachte vormen we een visie op de volgende delen van het onderwijs:

- Maatschappelijke functies van onderwijs
- Kenniseconomie
- Basiskennis
- Religie en levensbeschouwing in het onderwijs
- Financieel kader

Op het najaarscongres 2011 leggen wij het eerste deel van de visie aan jullie voor:

Deel I: Maatschappelijke functies van het onderwijs

- Cultuureducatie
- Medezeggenschap
- Leerlingenzorg
- Voorlichting
- Maatschappijleer en maatschappelijke stages

Cultuureducatie in het basis- en voortgezet onderwijs

In welk deel van het onderwijs dient cultuureducatie verplicht te zijn? En hoe willen wij hier invulling aan geven?

Huidige situatie in het basisonderwijs

Scholen voor basisonderwijs ontvangen subsidie van de overheid voor cultuureducatie. De overheid biedt richtlijnen voor cultuureducatie in de kerndoelen. Verder kunnen de basisscholen naar eigen inzicht invulling geven aan het cultuurbeleid. De verschillen tussen scholen zijn groot. Bovendien beschikken lang niet alle scholen over capabele leerkrachten die de leerlingen op een goede en gedegen manier cultuuronderwijs kunnen geven.

Wat wil DWARS?

DWARS is van mening dat op de basisschool cultuureducatie nog puur moet draaien om het ontdekken van de verschillende kunstdisciplines en het plezier van de kinderen. In het rooster wordt minimaal anderhalf uur per week ingepland voor het kennismaken met muziek (zingen en instrument bespelen), dans, drama en beeldende vorming (tekenen, knutselen, etc.)

Om aan de behoefte aan gekwalificeerde cultuurdocenten te voldoen wil DWARS het zogenaamde cultuureducatie-certificaat invoeren. Dit certificaat is als aanvulling op het diploma te behalen op de lerarenopleiding en toont aan dat de leerkracht basiskennis heeft van de kunstdisciplines. DWARS is van mening dat een kunstvakopleiding niet noodzakelijk is voor het geven van cultuureducatie op de basisschool, didactische vaardigheden en enthousiasme voor de kunstdisciplines zijn belangrijker. Met dit cultuureducatie-certificaat hoeven basisscholen geen aparte docenten in te huren voor het kunstonderwijs, maar kunnen de gangbare leerkrachten cultuureducatie van niveau aanbieden.

DWARS wil:

- een interactieve vorm van cultuureducatie in het basisonderwijs, waarbij kinderen op een speelse manier kennis maken met muziek, drama, dans en beeldende vorming
bestuur is mede-indiener
- het cultuureducatie-certificaat invoeren waardoor de gangbare leerkrachten ook kunstlessen van niveau kunnen geven
bestuur is mede-indiener

Huidige situatie in het voortgezet onderwijs

In het voortgezet onderwijs bestaat cultuureducatie momenteel uit verplichte kunstvakken in de onderbouw (muziek en tekenen/handvaardigheid), CKV (Culturele Kunstzinnige Vorming), KCV (Klassieke Culturele Vorming, op gymnasia) en de

mogelijkheid eindexamen te doen in een van de kunstvakken (op vmbo G en T, Havo en vwo).

Wat wil DWARS?

DWARS wil de cultuureducatie in het voortgezet onderwijs ingrijpend veranderen.

Onderbouw

Kunstinstellingen in de omgeving van de middelbare scholen gaan kunstprojecten aanbieden. Leerlingen kunnen zelf kiezen aan welke kunstprojecten zij meedoen. Het aanbod van de projecten moet breder zijn dan alleen de klassieke kunstdisciplines: van fotografie tot stand up comedy en van graffiti tot breakdance. Door middel van deze 'snuffelstage' ontdekken leerlingen welke vorm van kunst & cultuur hen aanspreekt. DWARS gelooft dat als we kunst breder zien, iedereen er affiniteit mee heeft. Het doel van deze projecten is jongeren te enthousiasmeren voor cultuur. Uiteraard zal er tijdens deze projecten ook aandacht zijn voor kennisoverdracht.

DWARS realiseert zich dat het in kleine steden lastig kan zijn een groot genoeg aanbod aan kunst projecten te realiseren. Dit zou ondervangen kunnen worden door kunstinstellingen naar de scholen te laten komen en door scholen kunstweken te laten organiseren waarbij leerlingen een hele week alleen maar met kunst & cultuur bezig zijn. Dan is het mogelijk om ook op grotere afstand cultuurinstellingen te bezoeken.

Bovenbouw

Leerlingen gaan zich in de bovenbouw verdiepen in de kunstdiscipline die zij hebben gekozen aan het einde van de onderbouw. Onder begeleiding van een kunstdocent verdiepen zij zich in de gekozen discipline en werken ze aan een eigen project waarbij alles tot de mogelijkheden behoort: modeontwerpen, gamedesign, trombone spelen, satirische filmpjes maken, etc. Dit is vergelijkbaar met het profielwerkstuk; het proces is belangrijker dan het uiteindelijke resultaat. Bij cultuureducatie in de bovenbouw zal de nadruk liggen op de zelfontplooiing van de leerlingen. Het gaat er om dat jongeren kunst op hun eigen manier kunnen beleven, dat hun creativiteit gewaardeerd wordt en dat er een generatie opgroeit die kunst niet als iets elitairs ziet maar beseft dat we allemaal van kunst kunnen genieten. Voor leerlingen die graag meer informatie aangereikt willen krijgen over kunst, bestaat de mogelijkheid eindexamen te doen in kunstgeschiedenis.

DWARS wil:

- kunst breder zien dan alleen de klassieke kunstdisciplines en leerlingen in de onderbouw kennis laten maken met allerlei vormen van kunst d.m.v. door kunstinstellingen georganiseerde projecten.

bestuur is mede-indiener

- Leerlingen meer keuzevrijheid geven in het cultuuronderwijs zodat ze hun affiniteit met kunst kunnen ontdekken
- bij cultuureducatie in de bovenbouw de nadruk leggen op zelfontplooiing

Medezeggenschap

Hoe kan de inspraak van leerlingen en studenten het beste geregeld worden?

Huidige situatie in het voortgezet onderwijs

Veel scholen hebben een leerlingenraad, maar deze raden zijn niet verplicht en hebben geen vastgelegde bevoegdheden. Op deze manier zijn leerlingen die inspraak willen afhankelijk van de welwillendheid van de schoolleiding. Het hebben van een medezeggenschapsraad is echter wel verplicht en deze heeft dan ook in de wet vastgelegde bevoegdheden. Deze raad bestaat voor 50% uit docenten en voor 50% uit ouders/leerlingen. De raad heeft op verschillende punten informatierecht, adviesrecht en instemmingsrecht.

Wat wil DWARS?

DWARS is blij dat leerlingen ook deel uit maken van de medezeggenschapsraad. Ook zijn we tevreden over de verhouding docent/ouders/leerlingen en de bevoegdheden van de raad.

DWARS is een voorstander van het zogenaamde Vlaamse model: door deze wet is de schoolleiding verplicht een leerlingenraad in te stellen en te faciliteren wanneer 10% van de leerlingen aangeeft een leerlingenraad te willen. Op deze manier worden gedreven leerlingen gesteund en hebben leerlingen meer inspraak op school.

DWARS wil:

- De huidige wet medezeggenschap Scholen (WMS) handhaven
bestuur is mede-indiener
- Het recht op een leerlingenraad in de wet vastleggen naar voorbeeld van het Vlaams model.
bestuur is mede-indiener

Medezeggenschap in het hoger onderwijs

De medezeggenschap is de manier voor studenten en medewerkers om op een democratische manier invloed uit te oefenen op het beleid en wanneer nodig het instellingsbestuur ter verantwoording te kunnen roepen. Daarom vindt DWARS een sterke medezeggenschap van groot belang voor het hoger onderwijs.

Het aanstellen van een studentassessor in het College van Bestuur (CvB) en in de decanaten zal volgens DWARS de positie van de medezeggenschap versterken. Deze studentassessor moet wel een volwaardig lid zijn van het CvB en dus ook wettelijke bevoegdheden krijgen. Het voordeel van de studentassessor in het college van bestuur is dat er door het College van Bestuur in een eerder stadium wordt geluisterd naar studenten. De reactie van studenten op beleidsvoorstellen kan dan in een eerder stadium komen dan pas bij de studentenraad.

De Wet Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW) schrijft voor dat een medezeggenschapsraad een stemverhouding van vijftig procent voor de personeelsleden en vijftig procent voor de studentleden moet zijn. Bijzondere universiteiten (de Radboud Universiteit, de Vrije Universiteit en Universiteit van Tilburg) mogen afwijken van de WHW (met uitzondering van hoofdstuk 7) als dit indruist tegen het “bijzondere karakter” van de universiteit. Hierdoor zijn op deze universiteiten sommige zaken net iets anders geregeld.

Een van de punten waarop bij sommige van deze universiteiten een uitzondering wordt gemaakt is de stemverhouding in de Facultaire Gemeenschappelijke Vergadering (FGV). Momenteel bezitten de medewerkers op sommige van deze universiteit zestig procent van de stemmen. DWARS is van mening dat deze stemverhouding gelijkgetrokken moet worden naar vijftig procent van de stemmen voor de medewerkers en vijftig procent van de stemmen naar de studenten. Het bijzondere karakter heeft ook invloed op de rechtsgang naar de geschillencommissie van de medezeggenschap als een medezeggenschapsraad in beroep wil gaan tegen een bestluit van het CvB. Dit kan opgelost worden door de bijzondere universiteiten qua regelgeving weer gelijk te trekken met de ‘normale’ universiteiten.

DWARS wil:

- Een studentassessor met wettelijke bevoegdheden in het College van Bestuur en decanaat van de hogere onderwijsinstelling
bestuur is mede-indiener
- Een 50/50 stemverhouding van studenten en medewerkers in de medezeggenschapsraden op alle universiteiten.
bestuur is mede-indiener

Voorlichting in het onderwijs

Welke voorlichtingen vindt DWARS nodig? Waar zou in het onderwijs meer ruimte voor moeten zijn?

Voorlichting op dit moment

Er zijn geen specifieke voorlichtingen die op dit moment verplicht worden gesteld op alle scholen middels de kerndoelen. Zelfs het geven van seksuele voorlichting is daar niet in vastgelegd. De huidige opdracht die via de kerndoelen aan scholen wordt gegeven is dat “*de leerling hoofdzaken leert te begrijpen van bouw en functie van het menselijk lichaam, verbanden leert leggen met het bevorderen van lichamelijke en psychische gezondheid, en daarin een eigen verantwoordelijkheid leert nemen.*” De tweede kamer heeft al twee maal een motie aangenomen waarin om een *verplichte voorlichting over (homo)seksualiteit werd gevraagd*. Het wordt tijd dat minister Van Bijsterveldt ook het belang van deze voorlichting inziet en de moties uitvoert.

Seksuele voorlichting

In de huidige tekst van de kerndoelen wordt seksuele voorlichting volledig gemeden, wat betekent dat scholen niet verplicht zijn om jongeren kennis van menselijke voortplanting bij te brengen. Seksuele voorlichting is een essentieel middel om jongeren weerbaar en bewust te maken. Wat ons betreft kan dit het beste in twee stadia gebeuren: in de laatste fase van het primair onderwijs en in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Hetero-, homo-, bi- en transseksualiteit zijn ons allemaal even lief. We willen dat hier evenredige aandacht aan wordt besteed, zodat daadwerkelijk iedere jongere uit de voeten kan met zijn of haar seksualiteit¹.

Alternatieve voorlichtingen

Er zijn naast seksuele voorlichting andere waardevolle voorlichtingen die op scholen kunnen worden gegeven om de weerbaarheid van jongeren te vergroten. EHBO-cursussen, fietsexamens, voorlichtingen over drank en drugs hebben wat ons betreft een toegevoegde waarde. Echter lijkt het ons contraproductief om deze zaken in de kerndoelen op te nemen, gezien het kan leiden tot overbelasting van het onderwijsprogramma en het een sterk forcerend karakter zou hebben.

DWARS wil:

- Seksuele voorlichting met evenredige aandacht voor alle vormen van seksualiteit opnemen in de kerndoelen van het primair en voortgezet onderwijs
bestuur is mede-indiener
- Alternatieve voorlichtingen aanmoedigen, maar niet verplichten
bestuur is mede-indiener

Leerlingenzorg

Moeten alle reguliere scholen in staat zijn speciale leerlingenzorg te bieden of kan dit beter geconcentreerd worden bij bepaalde reguliere scholen? Wie moet er beslissen over de besteding van rugzakjes?

Huidige situatie leerlingenzorg op reguliere scholen

Momenteel is het de bedoeling dat elke basisschool een zorgteam en adviesteam (ZAT) heeft, zodat alle basisscholen kinderen met gedragsproblemen, ontwikkelingsproblemen, leerproblemen of problemen thuis kunnen ondersteunen. Door middel van het project Weer Samen Naar School (WSNS) stimuleert de overheid reguliere scholen samen te werken met scholen voor speciaal onderwijs. Elk samenwerkingsverband krijgt geld van de overheid en de scholen stellen in het zorgplan van de samenwerkende scholen vast hoe dit geld verdeeld gaat worden. Op deze manier kunnen leraren uit het speciaal onderwijs kinderen begeleiden op hun reguliere school door middel van bijvoorbeeld hulpklassen of remedial teaching, zodat ze op de reguliere school kunnen blijven.

Wat wil DWARS?

¹ Zie ook Zin in seksuele vrijheid, door FEMnet, Rozelinks en DWARS (oktober 2009)

DWARS wil dat kinderen als het kan onderwijs krijgen op een reguliere school, omdat kinderen dan in een meer representatieve omgeving opgroeien. Het nadeel van een zorgleerling in het regulier onderwijs houden is dat de klassen groter zijn en zorgleerling een grotere kans heeft om gepest te worden. Daarnaast moet een school wel voldoende competent personeel hebben om de zorgleerling te begeleiden. Zelfs wanneer er genoeg begeleiding buiten de klas is, is het heel belangrijk dat ook de docent die het kind in de klas heeft goed weet hoe het beste met het kind omgegaan kan worden. Doordat een docent gedurende zijn/haar loopbaan vele verschillende zorgleerlingen in de klas kan hebben, kan dit een zware taak voor de docent zijn. DWARS wil dat reguliere scholen de tools krijgen om zich te specialiseren in een bepaald type zorgleerlingen. Zo blijft de zorgleerling in het reguliere onderwijs en hoeft de docent zich in minder soorten zorgleerlingen te verdiepen. Hierbij moet goed worden gekeken dat er niet teveel zorgleerlingen in dezelfde klas zitten, zodat de andere leerlingen hier niet onder leiden en de situatie werkbaar blijft voor de docent. Een voordeel van reguliere scholen zich laten specialiseren in een bepaald type zorgleerlingen is dat ook de andere leerlingen gewend raken aan kinderen die op een bepaalde manier anders zijn en dat zou ervoor kunnen zorgen dat er minder gepest wordt.

Als specialiseren voor een school niet wenselijk of mogelijk is zal het centrum voor jeugd en gezin de school bijstaan in het zo goed mogelijk begeleiden van zorgleerlingen. De zorgcoördinator van de school houdt de lijntjes kort met de experts bij het centrum voor jeugd en gezin. Zo is kennis over zorgleerlingen voor elke school snel bereikbaar.

Huidige situatie leerling-gebonden financiering (LGF / 'rugzakje')

Op dit moment mogen scholen besluiten waar het geld uit de rugzakjes aan besteed moet worden. Het blijkt uit onder andere het onderdeel leerlingenzorg uit het inspectierapport 2008/2009 dat scholen dit geld lang niet altijd goed gebruiken en incompetent personeel inzetten om hun zorgleerlingen te begeleiden. Ouders hebben officieel geen inspraak hoe de leerling-gebonden financiering voor hun kind besteed wordt en zijn afhankelijk van of de school wil meewerken.

Wat wil DWARS?

DWARS wil ouders meer betrekken bij de besteding van het geld uit het rugzakje van hun kind. DWARS wil dat een onafhankelijke maatschappelijk werker bemiddelt wanneer de ouders en de school er niet samen uit komen over hoe het geld het beste besteed kan worden. De maatschappelijk werker controleert dan ook of de school zich hier aan houdt. Het lijkt ons goed dat de maatschappelijk werker onafhankelijk is van zowel de ouders als de school, zodat de belangen van het kind het beste behartigd worden. Mogelijk kan het een maatschappelijk werker van het Centrum Jeugd en Gezin zijn. DWARS denkt dat dit het beste is, omdat dan zowel de visie van school als van de ouders en waar mogelijk ook de wensen van het kind meegenomen kunnen worden in de besluitvorming en de school het rugzakje van zorgleerlingen niet meer kan gebruiken voor andere doeleinden. Daarnaast kan de school dan ook verder wanneer de ouders er niet over willen of kunnen oordelen.

DWARS wil:

- zo veel mogelijk leerlingen onderwijs laten volgen op reguliere scholen. Om deze leerlingen toch goede zorg te bieden moeten scholen de tools krijgen om zich te kunnen specialiseren in een bepaald type zorgleerling.
- ouders meer inspraak geven in de besteding van het rugzakje van hun kind. Een maatschappelijk werker bemiddelt wanneer de school en de ouders er niet uit komen.

bestuur is mede-indiener

Maatschappelijke stage & Maatschappijleer

Welke invulling wil DWARS geven aan het vak maatschappijleer? Moeten maatschappelijke stages verplicht zijn voor alle leerlingen?

Maatschappijleer

Op dit moment zijn de thema's die in het vak maatschappijleer behandeld worden: media, politiek, rechtssysteem, pluriforme samenleving en de verzorgingsstaat. Via deze indeling krijgen jongeren oefening met het kritisch kijken naar boodschappen vanuit de media, leren ze kennis van het politieke systeem van Nederland, de contouren van ons rechtssysteem en wat onze maatschappij te bieden heeft en welke verantwoordelijkheden dat voor individuen met zich meebrengt.

Wat wil DWARS?

De invulling van deze aspecten laat voldoende ruimte voor een vrije invulling van scholen, maar waarborgt tegelijkertijd wel dat kinderen van school gaan met kennis van de maatschappij en met essentiële vaardigheden die nodig zijn voor de weerbaarheid in het latere leven. Het enige dat DWARS mist is voldoende aandacht voor internationale politiek. De informatie over de EU en de VN zou uitgebreider moeten zijn.

Voor leerlingen die zich meer willen verdiepen in maatschappijleer is het vak maatschappij wetenschappen een goede optie, er zijn nu echter nog weinig scholen waar leerlingen voor dit vak kunnen kiezen. DWARS wil dat meer scholen maatschappijwetenschappen aan gaan bieden als examenvak.

Maatschappelijke stages

Sinds enkele jaren zijn middelbare scholen verplicht om leerlingen op maatschappelijke stage bij een non-profit organisatie te sturen, voor minimaal 30 uur per leerling. Deze stages zijn bedoeld om het maatschappelijk bewustzijn onder jongeren te stimuleren en de betrokkenheid bij de samenleving te vergroten.

Wat wil DWARS?

Het lijkt er echter sterk op dat maatschappelijke stages vooral veel praktische bezwaren kennen. Zo worden veel non-profit instellingen niet per se verlicht in arbeidstaken: de stagejongeren moeten uitgebreid worden ingewerkt en constant worden begeleid. Aangezien scholieren in hun vrije tijd stage moeten lopen en de meeste non-profit organisaties alleen overdag open zijn, zijn er niet veel stage plekken waar de leerlingen tussen kunnen kiezen. Het is voor scholen en leerlingen

daarom een tijdrovende taak een passende stageplaats te vinden, zonder instellingen met stagiairs te overrompelen.

We twijfelen verder aan het gewenste effect in maatschappelijke betrokkenheid. Het verplichte karakter van de stage kan ook juist een afkeer opwekken. Het ligt wat ons betreft meer voor de hand om een stage met een meer facultatief karakter in het leven te roepen. Leerlingen kunnen dan eventueel een ander project hiervoor in de plaats doen.

DWARS wil:

- meer aandacht voor internationale politiek bij het vak maatschappijleer
bestuur is mede-indiener
- dat meer scholen maatschappij wetenschappen aanbieden als examenvak
bestuur is mede-indiener
- De maatschappelijke stage een facultatief karakter geven in plaats van het te verplichten.